

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

126:1. 2006

DEBATT

Kort replik till Birgitta Fritz

Av Auður Magnúsdóttir

Birgitta Fritz upprörs över min beskrivning av medeltidshistoriens status i svensk historisk forskning. Eftersom Fritz verkar ha missförstått mina avsikter känner jag mig tvingad att kommentera.

Fritz anklagar mig för att vara "häpnadsväckande okunnig om svenskt källmaterial och svensk facklitteratur". Hur hon har kommit fram till det framgår inte. Svenskt källmaterial nämns inte i min artikel, vilket för en noggrann läsare kan förefalla naturligt. Syftet med artikeln är ju trots allt inte att ge en översikt över befintligt källmaterial, utan snarare att ställa frågan varför man i Sverige inte har följt utvecklingen i andra länder vad gäller att hantera befintligt inhemskt material i komparation med annat material.

Mitt syfte var inte att presentera en katalog över medeltidsarbeten i Sverige under det senaste århundradet. Snarare ville jag ställa frågan varför så få historiker sysslar med denna del av historien. Fritz påpekar själv att medeltidshistorien tappat terräng sedan 1940-talet och jag tror därför att hon kan hålla med om att förhållandevis få forskare håller på med medeltidshistoria.

Varför är då Fritz upprörd? Av hennes inlägg verkar det som att det är på grund av att jag inte framhållit dem som i "årtionden ägnat mycket möda åt att skriva avhandlingar, böcker och uppsatser, samt på annat sätt bidragit till att öka kunskapen om svensk medeltid". För dessa, menar Fritz, är min artikel ingen munter läsning. Det sista är en av de få saker Fritz *inte* missförstått, för det var då rakt inte min mening att skriva en munter översiktsartikel. Det skulle ha inneburit historieförfalskning. Som exempel på dem som jag glömt nämner Fritz "Stockholmshistorikerna" Herman Schück, Göran Dahlbäck, Olle Ferm, Sigurd Rahmqvist, Janken Myrdal och sig själv. Alla är de forskare som huvudsakligen ägnat sig åt tiden efter 1300. Fritz menar vidare att jag verkar leva i den "felaktiga föreställningen att bara avhandlingsförfattare ägnar sig åt medeltidshistoria". Här har vi ännu en felläsning av Fritz. Jag är mycket medveten om att det finns seniora historiker som ägnar sig åt medeltidshistoria (de författare Fritz nämner är födda under perioden 1925–

1949). Varför har då dessa historiker inte lyckats föra traditionen vidare, till exempel genom att initiera ett större antal medeltidshistoriska doktorsavhandlingar än vad vi i dag har? Jag vill ingalunda förringa det gedigna arbete som alla dessa forskare har gjort genom åren, men inte med den bästa vilja kan man väl placera dem bland Sveriges yngre historiker. Det är dock på de sistnämnda och på utvecklingen inom medeltidshistoria de senaste tjugo åren som mitt fokus ligger. Visst kan Göran B Nilson räkna upp ett antal doktorsavhandlingar inom medeltidshistoria från 1930–1950-talen, men det är inte dessa, numera uppemot sjuttiofem år gamla avhandlingar, jag vill diskutera i artikeln. Jag efterlyser i stället den förnyelse som ägt rum inom medeltidshistoria i våra grannländer liksom i övriga Europa, en förnyelse som i stort sett har uteblivit i Sverige.

Att färre doktorander söker sig till medeltidshistoria på grund av den höga studietakten och bristfällig finansiering kan endast utgöra en liten förklaring till inriktningens svaga ställning idag. Det vore att förringa vikten av teoretiska, metodiska och källkritiska angreppssätt inom forskningen rörande senare perioder. Skall det verkligen anses vara "lättare" att arbeta med senare epoker? Att språkkunskaperna sätter hinder i vägen är visserligen sant men det borde inte betyda att intresset är litet. Att studenterna inte hinner få upp intresset för medeltidshistoria för att grundkurserna har blivit så korta är närmast en konsekvens av den utveckling inom ämnet jag beskriver i min artikel. Medeltidshistoria lyfts inte fram i undervisningen eftersom den anses sakna tillräcklig relevans för de "viktigare" perioderna, det vill säga tidigmodern tid och framåt.¹

"Det var onekligen dags att vidga vyerna", skriver Fritz om den medeltidshistoriens tillbakagång efter 1940-talet. Det kan jag hålla med om. Att vidga vyerna måste dock innebära att se saker och ting i sitt sammanhang, att skapa förklaringar och förståelse för historiska förlopp. Det är precis vad jag efterlyst; nämligen att man i högre grad än vad som nu är vanligt söker historiska förklaringar längre bak i historien än exempelvis statsbildningen, men även att den förnyelse som ägt rum i medeltidshistorisk forskning accepteras som en viktig del av historieämnets utveckling i sig.

1. Ett tragiskt exempel på detta ser vi i förslaget "GY 07. Kursplan för ämnet Historia", www.skolverket.se/sb/d/1055/showCourse#kurs2256, där det framgår att undervisning i historia på gymnasiet i fortsättningen skall koncentreras till 1800-talet och framåt.